

CZU: 37.015.3:37.064.1:373.32

[https://doi.org/10.59295/sum9\(169\)2024_44](https://doi.org/10.59295/sum9(169)2024_44)

PARTENERIATUL PSIHOLOG ȘCOLAR-PĂRINTE ÎN DEZVOLTAREA LIMBAJULUI LA ȘCOLARII MICI

*Cristina DOLINSCHI,**Universitatea de Stat din Moldova*

În societatea contemporană limbajul la școlarii mici este influențat de tendințele tehnologice și digitale, diversitatea culturală și comunicarea online. Înțelegerea specificului lingvistic-comunicațional în perioada școlarității mici este esențială în dezvoltarea limbajului, reprezentând o sursă de cunoaștere și ghidare pentru părinți. Totodată, părinții sunt factori primordiali în adaptarea la această realitate lingvistică variată și în continuă schimbare.

În articolul de față este reflectat specificul limbajului la școlarii mici și importanța dezvoltării acestui proces psihic în asigurarea unui echilibru armonios între funcțiile mentale, succesul școlar și comunicarea eficientă în mediul social al copilului. În acest sens, este necesară colaborarea dintre psihologul școlar și părinte care sunt actanți educaționali direct implicați în dezvoltarea armonioasă a elevului. În articol sunt trasate principalele aspecte legate de parteneriatul părinte-psiholog școlar, fiind oferite recomandări și exemple de jocuri pentru părinți, menite să faciliteze comunicarea dintre copil și părinte, și totodată să dezvolte limbajul copilului.

Cuvinte-cheie: școlarul mic, dezvoltarea limbajului, activitate de comunicare, psiholog școlar, părinte, vocabular, parteneriat.

THE SCHOOL PSYCHOLOGIST-PARENT PARTNERSHIP IN THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE IN YOUNG SCHOOLCHILDREN

In contemporary society, the language of primary schoolchildren is influenced by technological and digital trends, cultural diversity and online communication. Understanding the linguistic-communicative specifics during the early school years is essential in language development, representing a source of knowledge and guidance for parents. At the same time, parents are primary factors in adapting to this varied and constantly changing linguistic reality.

The present article reflects the specificity of language in primary school pupils and the importance of the development of this mental process in ensuring a harmonious balance between mental functions, school success and effective communication in the child's social environment. In this sense, it is necessary to collaborate between the school psychologist and the parent, who are educational agents directly involved in the harmonious development of the student. The article outlines the main aspects related to the parent-school psychologist partnership, providing recommendations and examples of games for parents, aimed at facilitating communication between the child and the parent, and at the same time developing the child's language.

Keywords: primary school children, language development, communication activity, school psychologist, parent, vocabulary, partnership.

Introducere

Școlaritatea mică reprezintă perioada marcată de schimbări semnificative și progrese în dezvoltarea psihică a copilului, care este intens solicitat de mediul educațional, iar învățarea devine tipul fundamental de activitate. În acest sens, limbajul reprezintă unul dintre cele mai importante mijloace de activitate și învățare la elevul mic, care în societatea contemporană este influențat de mediul digital și proliferarea tehnologiei. În acest context, școlarii mici sunt expuși la dispozitive electronice și internet într-o măsură fără precedent, care pe de o parte poate crea provocări și dificultăți în înțelegerea și dezvoltarea anumitor particularități lingvistice, pe de altă parte, poate dezvolta abilitățile de comunicare prin resursele accesibile, precum jocuri educative și platforme de învățare online. Este importantă, în acest sens, monitorizarea navi-gărilor școlarului mic în mediul digital.

Specificul și importanța limbajului în perioada școlarității

Deși la intrarea în școală, copiii dispun de un vocabular relativ bogat de 3000-3500 de cuvinte, iar spre

sfârșitul micii școlarități posedă aproximativ 5000 de cuvinte [1, 2], totuși se remarcă anumite particularități mai puțin dezvoltate în această perioadă [3]:

- utilizarea în comunicare a unui număr mic de adjective și adverbe și absența aproape completă a participiilor și a substantivelor verbale;
- cuvintele abstracte și cele care au un caracter de sinteză nu sunt aproape niciodată folosite;
- școlarii mici întâmpină dificultăți în identificarea și transmiterea verbală a stărilor fizice, emoționale și morale ale oamenilor.

Este evident că în școlaritatea mică se dezvoltă atât limbajul oral, cât și cel scris, iar capacitatea de citit-scris impulsionează progresele lingvistice și comunicaționale ale copilului. Mai mult decât atât, limbajul are o influență semnificativă asupra funcțiilor mentale ale școlarii mici și anume:

1. Dezvoltarea cognitivă: limbajul este un instrument esențial în dezvoltarea cognitivă a copiilor. Prin limbaj ei pot să-și exprime gândurile, să învețe și să **asimileze cunoștințe**, să **rezolve** probleme și să dezvolte abilități de gândire critică. De asemenea, copiii pot să formuleze idei și să utilizeze limbajul pentru a discuta despre concepte și pentru a înțelege lumea înconjurătoare.

2. Abilități lingvistice: utilizarea limbajului contribuie la dezvoltarea abilităților lingvistice, precum vocabularul, gramatica și înțelegerea limbajului scris și vorbit. Aceste abilități sunt esențiale pentru succesul școlar. Totodată, limbajul vorbit este adesea baza pentru dezvoltarea abilităților de citire și scriere. Când copiii învață să vorbească și să înțeleagă limbajul, aceasta poate facilita procesul de învățare a cititului și scrisului.

3. Comunicare socială: prin limbaj copiii pot interacționa cu ceilalți, pot dezvolta abilități de comunicare socială și pot învăța să colaboreze și să-și exprime emoțiile.

Reieșind din faptul că limbajul este procesul psihic care influențează nemijlocit dezvoltarea funcțiilor mentale la școlarii mici și asigură adaptarea psihosocială și succesul școlar, considerăm a fi importantă implicarea părinților în dezvoltarea limbajului la elevi și construirea unui parteneriat dintre psihologul școlar și părinte care poate servi drept oportunitate pentru intervenții și recuperare lingvistice.

Aspecte colaborative între psihologul școlar și părinți cu privire la dezvoltarea limbajului la școlarii mici

Există o părere profund greșită în rândul unor părinți precum că limbajul se dezvoltă independent, fără influență și ajutor special din partea adulților. Pe de altă parte, există părinți care neglijează propria implicare în dezvoltarea limbajului la elevi, plasând toată responsabilitatea pe seama altor actanți educaționali. Inițial, psihologul școlar, pentru un rezultat mai eficient este necesar să lucreze în direcția schimbării atitudinale a părinților cu privire la rolul familiei și a participării active a acesteia în formarea și dezvoltarea capacităților lingvistice ale elevilor. De multe ori părinții consideră că școlii îi revine contribuția esențială intervențională și că cadrele din instituțiile de învățământ sunt responsabile în cea mai mare măsură de educarea copiilor. În acest context este necesar de readus în prim plan ideea că părinții reprezintă principalii educatori și formatori în dezvoltarea elevului.

Este important ca părinții să realizeze că neinterferența în procesul de formare a limbajului copiilor implică aproape întotdeauna o întârziere de dezvoltare, iar dezvoltarea intelectuală generală a unei persoane depinde de capacitățile lingvistic-comunicaționale. Dacă ne referim la școlaritatea mică, putem menționa că în această perioadă pot apărea unele erori de pronunție și scriere care deseori sunt ușoare și tranzitorii, dar în același timp la vârsta școlară mică se pot depista tulburări de limbaj mult mai serioase, precum disgrafia, dislexia, dislalia etc.

Reieșind din activitățile pe care le realizează psihologul școlar, există unele sarcini care țin nemijlocit de implicarea părinților și în general a familiei în dezvoltarea limbajului la elevi:

- implicarea activă a părinților în dezvoltarea și corectarea limbajului la copii: părinții servesc drept model în dezvoltarea limbajului, iar o exprimare corectă și coerentă a adulților poate servi drept exemplu pentru copil. Totodată, părinții trebuie să înțeleagă repercusiunile negative pe care le are repetarea de către adult a unor cuvinte schimonosite ale copilului. Familia pentru un copil reprezintă sursa primară de experiență socială.

- inițierea și abilitarea părinților în utilizarea proceselor educative adecvate vârstei și particularităților individuale ale copiilor în dezvoltarea limbajului: deseori părinții din lipsa de informare corectă și din necunoașterea particularităților de vârstă ale copiilor pot utiliza resurse care pot împiedica dezvoltarea limbajului, pot demotiva copilul de a se implica în activități sau pur și simplu nu produc rezultatul dorit.

- conștientizarea de către părinți a importanței pe care o are limbajul - necorectarea de timpuriu a tulburărilor de limbaj duce la eșec școlar, teama de a vorbi, dificultăți de integrare în colectiv.

- consolidarea deprinderilor și priceperilor de exprimare corectă.

- asigurarea unui climat favorabil în familie, menit să favorizeze dezvoltarea limbajului:

În domeniul lingvistic-comunicațional scopul interacțiunii dintre psihologul școlar și părinți constă în crearea unor condiții favorabile de dezvoltare a activității verbale a școlarului mic în mediul educațional și în cel casnic. Obiectivele pe care le urmărește psihologul școlar țin de următoarele aspecte: creșterea nivelului de conștientizare cu privire la implicarea parentală în dezvoltarea capacităților lingvistice și creșterea responsabilității parentale, precum și creșterea potențialului educațional al familiei, prin extinderea cunoștințelor psihologice și pedagogice ale părinților.

Pentru ca parteneriatul dintre psihologul școlar și părinte să fie eficient este necesar ca psihologul să țină cont de anumite aspecte. În primul rând este necesară motivarea pozitivă a părinților pentru a se implica activ în dezvoltarea limbajului la copil. Motivarea părinților este un proces continuu care implică comunicare deschisă, implicare activă și recunoașterea eforturilor acestora. Când părinții simt că sunt parteneri activi în dezvoltarea copiilor lor, sunt mai predispuși să sprijine și să încurajeze dezvoltarea limbajului.

Prezentăm în continuare câteva strategii de motivare a părinților în sens pozitiv:

- Comunicare deschisă și clară: comunicarea cu părinții despre importanța dezvoltării la școlarii mici. Oferirea informațiilor clare și concise cu privire la modul în care un limbaj dezvoltat poate influența succesul școlar și social al copiilor lor. De asemenea, pot fi furnizate informații cu privire la specificul dezvoltării limbajului în dependență de vârsta copilului.

- Folosirea exemplelor concrete pentru a ilustra modul în care suportul lor în dezvoltarea limbajului poate face diferența.

- Încurajarea părinților de a se implica activ în dezvoltarea limbajului, iar în acest sens sunt binevenite sugestiile cu privire la anumite activități menite să dezvolte capacitățile lingvistice și comunicaționale ale copilului, de exemplu citirea cărților, desfășurarea de conversații interactive și jocurile care stimulează vorbirea.

- Oferirea feedbackului pozitiv părinților cu privire la eforturile și progresele copiilor în dezvoltarea limbajului. Aprecierii și încurajarea pot motiva părinții să continue implicarea în acest context.

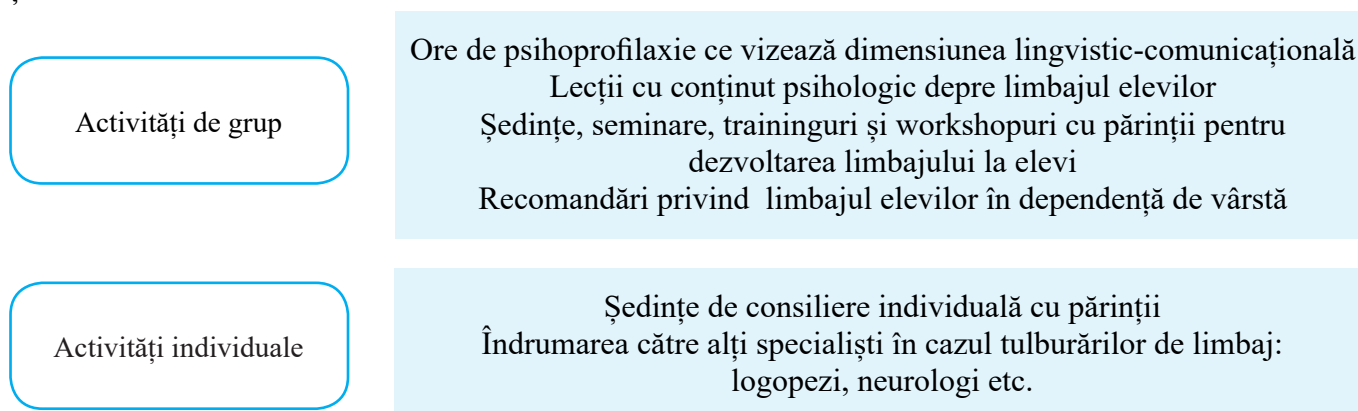
- Deschiderea la întrebări și discuții a psihologului școlar poate facilita colaborarea dintre specialist și părinți.

- Dezvoltarea și menținerea unei relații de egalitate dintre psiholog și părinte: exercitarea controlului și acțiunile evaluative ale psihologului școlar pot descuraja părinții în interacțiunile cu acesta. Libertatea de alegere în care părintele să-și manifeste inițiativa, reprezintă o condiție necesară pentru comunicarea de succes dintre părinte și psiholog.

De asemenea, este important ca psihologul școlar să țină cont de interesele părinților și experiența de viață a acestora, axându-se totodată pe punctele forte ale familiei.

Formele de activitate a psihologului școlar în lucrul cu părinții în ceea ce privește dezvoltarea limbajului la elevi se referă la activități realizate la nivel de grup și individual.

Fig. 1. Formele de activitate ale psihologului școlar cu părinții privind dezvoltarea limbajului la școlarii mici.

Modalități de dezvoltare a limbajului la școlarii mici prin implicarea părinților

Există mai multe dimensiuni lingvistice și comunicaționale în care implicarea părintelui ar contribui la înregistrarea unor progrese în dezvoltarea limbajului la elevi: dezvoltarea auzului fonematic, dezvoltarea abilităților gramaticale, dezvoltarea vocabularului și a capacităților de comunicare.

Propunem în continuare câteva exerciții pe care le-ar putea utiliza părintele pentru a dezvolta limbajul la școlarul mic:

Jocul „Numește cuvinte”

Scop: dezvoltarea auzului fonematic

Descriere: Părintele îi propune copilului să denumească cât mai multe cuvinte care încep cu sunetul „A”, care se termină cu sunetul „P”, care au în mijloc sunetul „C”.

Resurse: -

Jocul „Cuvinte confuze”

Scop: dezvoltarea auzului fonematic

Descriere: Se pregătește o listă de cuvinte în care ordinea literelor este încurcată (de exemplu, „iverast” în loc de „revista”). Sarcina copilului este să compună cât mai repede cuvintele corecte și să le scrie vizavi de cele confuze.

Resurse: lista cu cuvinte confuze, pix

Jocul „Aplauze”

Scop: dezvoltarea auzului fonematic

Descriere: Părintele va numi cuvintele și îndată ce copilul va auzi un cuvânt ce începe cu sunetul „S” va bate din palme. Opțional: copilul trebuie să „prindă” sunetul cu care se termină cuvântul sau sunetul din mijlocul cuvântului.

Resurse: -

Jocul „Cine? Ce?”

Scop: dezvoltarea abilităților gramaticale

Descriere: Părintele îi propune copilului să alcătuiască propoziții care să răspundă la următoarele întrebări:

Cine? Ce face? Ce? (Cățelușul bea lapte)

Cine? Ce face? Ce? Cum? (Copilul recită o poezie frumos)

Schemele pentru alcătuirea propozițiilor pot fi diferite.

Resurse: -

Jocul „Corect sau greșit?”

Scop: dezvoltarea abilităților gramaticale

Descriere: Părintele îi propune copilului să identifice dacă propozițiile sunt formulate corect și să explice răspunsul.

De exemplu: Mama pune cana sub masă. Prietenul meu locuiește pe aceeași casă cu mine.

Resurse: -

Jocul de cuvinte

Scop: dezvoltarea vocabularului

Descriere: Părintele îi propune copilului să numească cât mai multe cuvinte care desemnează fructe, flori, obiecte rotunde, obiecte de culoare roșie etc. Se poate desfășura ca concurs.

Resurse: -

Dezvoltarea limbajului trebuie luată în considerare nu numai în sfera lingvistică (dezvoltarea abilităților fonematice, lexicale, gramaticale), ci și în sfera modelării comunicării între semeni și a comunicării dintre

copil și adult (ca stăpânire a abilităților de comunicare), care este importantă pentru formarea nu numai a unei culturi lingvistice, ci și a culturii comunicaționale.

Unul dintre aspectele esențiale în care se poate implica părintele în dezvoltarea limbajului la elevi se referă la comunicarea dialogică, care este cea mai folosită formă de comunicare la elevi, ajutându-i să cunoască despre lumea înconjurătoare și să acumuleze experiență prin comunicarea cu colegii, semenii și profesorii. Această formă de comunicare devine extrem de importantă în contextul unei digitalizări intense și a utilizării exagerate a gadgeturilor, plasând copilul într-o lume virtuală diferită la nivel comunicațional de lumea reală.

Pentru a îmbunătăți activitatea de comunicare dialogică a copilului este necesar ca părinții să inițieze conversații interactive cu copilul, încurajându-i să-și exprime gândurile și sentimentele. De exemplu, copiii pot fi întrebați despre ziua petrecută, iar părintele trebuie să asculte cu atenție și să răspundă la întrebări. Este evident că lectura reprezintă una dintre cele mai bune modalități de dezvoltare a limbajului, dar pentru dezvoltarea comunicațională este binevenit ca după citirea împreună cu copilul, părintele să discute despre povești, personaje și evenimentele din cărți pentru a stimula imaginația și dezvoltarea vocabularului. De asemenea, se încurajează folosirea unui limbaj bogat și variat în interacțiunile cu copilul. De exemplu, părintele ar putea să înlocuiască cuvintele simple cu cuvinte mai complexe pentru a extinde vocabularul. Implicarea copilului în jocuri cu cuvinte precum ghicitori, cuvinte încrucșate nu doar dezvoltă limbajul și capacitatea de comunicare, ci și îl fac pe copil să se distreze în timp ce învață.

Concluzie

Părinții joacă un rol vital în dezvoltarea limbajului la școlarii mici prin intermediul interacțiunilor lor zilnice, iar ghidarea acestora de către psihologul școlar facilitează înregistrarea succeselor la nivel lingvistic-comunicațional al copiilor prin activitățile de informare a părinților, prin sugestiile și recomandările oferite părinților, prin monitorizarea progresului elevilor în ceea ce privește limbajul și susținerea emoțională atât copilului, cât și părinților în cazul în care dezvoltarea limbajului devine o provocare.

Referințe:

1. MOCANU, V.; TARNOVSCHI, A.; DOLINSCHI, C. *Psihologia vârștelor: Suport de curs pentru studenți*: (Ciclul I, licență, pentru alte programe de studii). Chișinău: CEP USM, 2020, 159 p. ISBN 978-9975-152-35-8.
2. RACU, I. *Psihologia copilului: Suport didactic pentru coordonatorii educației incluzive*. Chișinău: Institutul de Formare Continuă, 2011, 172 p. ISBN 978-9975-9872-7-1.
3. ХАЛИЗЕВА, М. *Характеристика речевого развития младших школьников*, 2015. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/harakteristika-rechevogo-razvitiya-mladshih-shkolnikov> [Accesat la 10.10.2023].

Notă: Lucrarea a fost efectuată în cadrul Proiectului „Bazele teoretice și metodologice ale asigurării activității psihologice în sistemul de învățământ general din perspectiva abordărilor societale contemporane”. Cifrul: 20.80009.1606.10.

Date despre autor:

Cristina DOLINSCHI, doctorand, asistent universitar la Departamentul Psihologie, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: crisdolinsk@mail.ru

ORCID: 0000-0003-0038-1416

Prezentat la 30.10.2023